

Hänvisning
VN/33125/2025

Arbets- och näringsministeriet
kirjaamo.tem@gov.fi

Kontaktperson
Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Begäran om utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och bygglagen

Ålands landskapsregering har den 28.11.2025 beretts tillfälle att inkomma med ett utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (nedan kemikaliesäkerhetslagen) och bygglagen. Utlåtandet ska vara inlämnat senast den 18.12.2025.

Bakgrund

Den förändrade säkerhetspolitiska situationen har föranlett ett behov av att systematiskt analysera och komplettera den nationella regleringen av produktionsanläggningar som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier och explosiva varor och som är av väsentlig betydelse för försvaret. Gällande bestämmelser i kemikaliesäkerhetslagen och i bygglagen ger endast ett begränsat utrymme att beakta sådana objekt inom ramen för tillstånds- och anmälningsförfaranden och lagstiftningen innehåller i dagsläget inte särskilda bestämmelser som möjliggör en ändamålsenlig prövning med hänsyn till nationella säkerhetsintressen.

Arbets- och näringsministeriet har därför genomfört en genomgripande kartläggning av den nationella samt unionsrättsliga reglering som tillämpas på privatägda produktionsanläggningar av försvarsintresse, innefattande bland annat delgivningskrav, handlägningsordning samt bestämmelser om behandling och utlämnande av uppgifter. Kartläggningen har påvisat att den befintliga regleringen inte i tillräcklig grad möjliggör en differentierad prövning av anläggningar som är av betydelse för landets försvar eller militära försörjningsberedskap, särskilt i fråga om prioritering av ärenden och sekretesskydd vid handläggningen.

Mot denna bakgrund föreslås att kemikaliesäkerhetslagen och bygglagen kompletteras med uttryckliga bestämmelser om produktionsanläggningar som är viktiga med hänsyn till försvaret. Enligt förslaget ska sådana anläggningar kunna omfattas av särskilda

avvikelser från det ordinarie tillstånds- och anmälningsförfarandet, inklusive möjlighet till prioriterad handläggning, samt begränsning av delgivning och utlämnande av uppgifter i den omfattning som är nödvändig för att skydda nationell säkerhet. Vidare föreslås att ett nytt förfarande införs i bygglagen avseende placeringstillstånd vilket möjliggör prövning av lokaliseringen av försvarsrelevanta produktionsanläggningar även i områden där gällande detaljplan saknas. Förslaget innefattar också en reglering som gör det möjligt för kommunens byggnadstillsynsmyndigheten att under särskilt angivna förutsättningar medge rätt att inleda byggnadsarbeten innan ett undantagslov har vunnit laga kraft, förutsatt att sökanden ställer en säkerhet som är att anse som godtagbar.

De föreslagna lagändringarna syftar till att säkerställa en rättssäker, samordnad och säkerhetsanpassad reglering av produktionsanläggningar som är av betydelse för försvaret samt till att tillhandahålla myndigheterna ett tydligare och mer ändamålsenligt förfarande vid handläggningen av sådana ärenden.

I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för kemikalisäkerhetslagen ändras så att tillämpningsområdet också omfattar skyddet av verksamheter mot hot mot säkerheten. I kemikalisäkerhetslagen införs bestämmelser som förpliktar alla verksamhetsutövare att inte enbart ta hänsyn till olycksrisker utan också säkerhetshot. När det gäller bestämmelserna om beredskap inför hot mot säkerheten föreslås det att omfattningen och behovet av beredskapsåtgärder ska basera sig på riskbedömning. Till kemikalisäkerhetslagen fogas en bestämmelse om skyddet av data- och automationssystem som innebär en ny skyldighet för verksamhetsutövarna. Det är ändamålsenligt att bestämmelsen tas in i lagen också med tanke på det nuvarande tillämpningsområdet dvs. beredskapen inför olycksrisker. Dessutom föreslås det ändringar i bestämmelserna om normal säkerhetsutredning i 19 § i säkerhetsutredningslagen.

Landskapsregeringens utlåtande

Landskapsregeringen har inte tagit del av förslaget på svenska utan endast propositionens huvudsakliga innehåll och paragraftexten. Enligt 38 § självstyrelselagen för Åland ska skriftväxling mellan statliga myndigheter och landskapsregeringen ske på svenska.

Om ett lagstiftningsärende inte är av särskild betydelse för Åland, men det ansvariga ministeriet anser att det vill informera landskapsregeringen om ärendet eller bereda landskapsregeringen tillfälle att yttra sig får informationen ges med en tillräcklig sammanfattning på svenska av de huvudsakliga lagförslagen och paragrafförslagen på svenska, vilka samtliga exempelvis kan ingå i ett betänkande som i övrigt publicerats enbart på finska. Landskapsregeringen gör bedömningen att den översättning som gjorts är tillräcklig för att landskapsregeringen ska kunna avge sitt yttrande. Landskapsregeringen yttrar sig således enbart över den information som finns på svenska. Det betonas också i utkastet att propositionen är brådskande med tanke på

den nationella säkerheten och att det med hänsyn till det är en remisstid på endast tre veckor.

Enligt 27 § 35 p. självstyrelselagen för Åland (ÅFS 1991:71) tillhör explosiva ämnen till den del rikets säkerhet berörs till rikets lagstiftningsbehörighet. Till den del det inte berör rikets säkerhet är det Ålands lagstiftningsbehörighet.

Byggnads- och planväsendet tillhör enligt 18 § 7 p. Ålands lagstiftningsbehörighet. Åland har en egen Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

Försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som stadgas i 12 §, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd, beredskap inför undantagsförhållanden tillhör rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 27 § 34 p.

Kemikalier tillhör rikets lagstiftningsbehörighet till den del det gäller farliga (giftiga) kemikalier som hotar människors hälsa enligt 27 § 30 p men räknas som åländsk behörighet till de delar den berör miljöfarliga ämnen.

Kemikaliesäkerhetslagen och förordningar som antagits med stöd av den har antagits i landskapet genom landskapslag (ÅFS 2007/98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor samt landskapsförordning (ÅFS 2007/99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosivvaror

Landskapslag ÅFS 2007/98 och landskapsförordning ÅSF 2007/99 gör rikets lagstiftning inom det berörda området gällande i landskapet Åland. Lagstiftningen inom området har således genomförts via så kallad blankettlagstiftning som sätter rikets lagstiftning i kraft också på Åland. Lagstiftningen är antagen jämte kommande ändringar vilket för Ålands del innebär att inga skilda lagstiftningsåtgärder behöver vidtas med anledning av de föreslagna ändringarna.

Beträffande innehållet i den föreslagna lagstiftningen har landskapsregeringen ingenting att anföra.

Minister

Ingrid Zetterman

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist